

Új Polgári Törvénykönyv

Hatodik könyv – XX. Cím

A hitel- és számlaszerződések

XX. Cím – A hitel- és számlaszerződések

- hitelszerződés
- kölcsönszerződés
- betétszerződés
- *folyószámla-szerződés*
- *fizetesiszámla-szerződés*
- *fizetési megbízási szerződés*
- *faktoring*
- *pénzügyi lízingszerződés*

- hitel és hitelezés sokszínű fogalom
- polgári jogi értelemben véve „hitel-elem” számtalan konstrukcióban előfordulhat
- új Ptk-beli szabály:
- 6:389. § *[A kölcsönszerződés szabályainak megfelelő alkalmazása]*
- ... (2) A kölcsönszerződés szabályait kell megfelelően alkalmazni minden olyan esetben, amikor az egyik fél által nyújtott szolgáltatás megelőzi a másik fél által nyújtandó pénzszolgáltatást, vagy az ellenérték megfizetése megelőzi a főszolgáltatás teljesítését.
- (lényegében a kölcsönszerződésben rejlő hitelezési elem hatása, ennek kiterjesztése)
- bizonyos értelemben ide vonható még a Ptk. 6:47.§ (I) bekezdés Pénztartozás után – ha e törvény eltérően nem rendelkezik – kamat jár.

A hitel, hitelezés, hitelviszony megközelítése

- a hitelezéshez (hitel-elem megjelenéséhez) általában *ellentételezés* (ellenérték - egyenérték) kapcsolódik pl.
- hitelkeret rendelkezésre tartása – díj ellenében (korábban: jutalék)
- egyfajta hitel-elem jelenik meg általában olyan esetekben, amikor a kötelem adósa nem teljesít időben – nem csak szerződéses kötelmek, hanem egyéb pl. kárkötelem, alaptalan gazdagodás stb.
- általános kamatfizetési kötelezettség kimondása (Ptk. 6:47.§ (1) bek.) – vö. kamatban rejlő funkciók (pl. pénzhasználat ellenértéke)
- áruhitel – birtokátruházás megtörténik, vételár későbbi kiegyenlítés (részletvétel, tulajdonjog-fenntartás stb.)
- /áruhitel köznapiban értelemben más – ingó adásvétel + pénzügyi kölcsönszerződés/
- 6:389.§ (1) bekezdés (rendhagyó kölcsön) – egyenérték (kamatszabályok szerint számított – használati – díj), egyenértéki kamat mintájára működő ellenérték

Folyt.

- „tulajdonjog hitelezése” – vevő már fizetett, de tulajdonjogot később nyer (használati díj)
- birtok visszaruházás elmaradása – bérlet, bérleti díj továbbfolyása
- megbízás nélküli ügyvitel (más érdekében kifizetett összeg) – általános kamatfizetési kötelezettség
- bíróság hoz létre hitelviszonyt – pl. fizetési haladék (perjogi lehetőség)

...kifejezetten hitelezési szerződési és kötelmi alakzatok

- mindenekelőtt a kölcsönszerződés
- a faktoring,
- pénzügyi lízing
- váltó (saját és idegen váltó) – „...akinek van pénze, csekkel fizet, akinek nincs, az váltóval...”
- stb.

- A Ptk. Hatodik Könyv XX. címbeli szerződések közül
- a hitelszerződés praestare (klasszikus hitelszerződés fogalom)
- kölcsönszerződés dare (tulajdonátruházó)
- betétszerződés alapvetően dare
- többiek vegyes tulajdonságú szerződések, leginkább facere (tevékenységkifejtő, ezen belül is inkább gondossági) dominanciával

A hitelszerződés

- Ptk. 6:382. § [*Hitelszerződés*]
- (1) Hitelszerződés alapján a hitelező hitelkeret rendelkezésre tartására, és a rendelkezésre tartott összeg erejéig kölcsönszerződés, kezességi szerződés, garanciaszerződés vagy egyéb hitelművelet végzésére vonatkozó más szerződés megkötésére, az adós díj fizetésére köteles.

A hitelszerződés fogalmi elemei

- rendelkezésre tartás (rendelkezésre állás)
- rendelkezésre tartott összeg – magyarázatra szorul
- adós felhívására szerződéskötésbe fordul: kölcsönszerződés megkötése (nem folyósítás!) kezesség, garancia (egyéb – akkreditív, okmányos meghitelezés)
- ebben az értelemben a hitelszerződés „önálló szerződési alakban megjelenő előkészítő jogviszony”
- adott esetben ezért hitelszerződés = fenti szerződések rendhagyó előszerződése
- (rendhagyó, mert csak a hitelezőt terheli – adós, másik fél felmondhatja)
- visszterhes – díj fizetés (korábbi terminológia – jutalék)

Szerződéskötés a hitelszerződés alapján

- 6:382.§ (2) A hitelező a hitelműveletre vonatkozó szerződés megkötésére az adós felhívására, a hitelszerződésben meghatározott feltételek teljesülése esetén köteles. Az adós a hitelszerződésben meghatározott rendelkezésre tartási idő alatt jogosult a hitelezőhöz szerződéskötésre szóló felhívást intézni.
- a hitel „lehívása” – adós egyoldalú jognyilatkozata
- rendelkezésre tartási idő: a hitelező „lekötöttségének” időbeli meghatározása – ezen belül „hívható le a hitel”
- a szerződéskötés feltételekhez köthető (jellemzően biztosíték adása – egészen széles körben értelmezendően, nem csak klasszikus biztosítékok)

A hitelszerződés felmondása

- (3) Az adós a hitelszerződést bármikor felmondhatja.
- (4) A hitelező felmondhatja a szerződést, ha
  - a) az adós körülményeiben lényeges kedvezőtlen változás állt be, és az adós felszólítás ellenére nem ad megfelelő biztosítékot;
  - b) az adós a hitelezőt megtévesztette, és ez a szerződés megkötését vagy annak tartalmát befolyásolta; vagy
  - c) az adós fedezet elvonására irányuló magatartása veszélyeztetné a hitelszerződés alapján megkötött szerződés teljesítését.
- (5) A hitelező jogosult a hitelszerződést az adós megfelelő biztosíték adására történő felszólítása nélkül felmondani, ha nyilvánvaló, hogy az adós megfelelő biztosíték nyújtására nem képes.
- (6) A hitelszerződés felmondása a hitelszerződés alapján megkötött szerződést nem szünteti meg.

A kölcsönszerződés

6:383. § [Kölcsönszerződés]

Kölcsönszerződés alapján a hitelező meghatározott pénzösszeg fizetésére, az adós a pénzösszeg szerződés szerinti későbbi időpontban a hitelezőnek történő visszafizetésére és kamat fizetésére köteles.

- hitelező pénz fizetésére – adós pénz visszafizetésére és kamat fizetésére köteles
- főszabályként visszterhes, ellenérték – a kamat (fogalma, jellemzői, mértéke jogviszonybeli sajátosságokkal, esedékessége, negatív kamat stb. lásd korábban)
- tárgya pénz – ingó dolog és számlapénz
- alakszerűségi előírás nincs (Hpt. alapján eltérő szabály érvényesül)
- fogyasztói kölcsönszerződésnél többlétszabályok (pl. Ptk. érvénytelenségi szabályai, fogyasztói zálogszerződés, Hpt. külön rendelkezések, fogyasztóvédelmi egyéb jogszabályok stb.)
- tartalomra nézve általában 6:383.§ és kötelmi közös, szerződések általános szabályai

A kölcsönszerződés szabályainak megfelelő alkalmazása

- 6:389. § [A kölcsönszerződés szabályainak megfelelő alkalmazása]
- (I) A kölcsönszerződés szabályait kell megfelelően alkalmazni akkor is, ha a hitelező nem pénzt fizet, hanem más *helyettesíthető* dolgot az adós *tulajdonába* ad úgy, hogy az adós a szerződésben meghatározott *későbbi időpontban ugyanolyan* fajtájú, minőségű és mennyiségű dolognak a hitelező *tulajdonába adására* köteles. Ebben az esetben kamaton a kölcsönadott dolog *átadáskori piaci értékének* alapulvételével, a kamatszámítás szabályai szerint kiszámított *díjat* kell érteni.
- Rokon alakzatok rendhagyó haszonélvezet (5:151.§), rendhagyó letét (6:367.§) – mindkettő rendelkezési jogot ad, „quasi tulajdonosi helyzet” mely a korábbi Ptk. alatt a kölcsönszerződés mintájára működött, új Ptk. finomabb megközelítés
- érdekesség – Grosschmid: „A viszony intenciójára nézve inkább azt kellene mondanunk, hogy a *mutuum* (kölcsön) sem egyéb mint *commodatum irregulare* (vagyis: rendhagyó letét).”

6:384. § *[A kölcsön kifizetésének megtagadása]*

- A hitelező a kölcsönösszeg kifizetését megtagadhatja, ha a szerződés megkötése után az adós körülményeiben vagy a biztosíték értékében vagy érvényesíthetőségében olyan lényeges változás állt be, amely miatt a szerződés teljesítése többé nem elvárható, és az adós felszólítás ellenére nem ad megfelelő biztosítékot.
- a kölcsönszerződés konszenzuál természetének következménye

6:385. § [A kölcsönösszeg igénybevételének elmaradása]

- (1) Az adós a kölcsönösszeg igénybevételére nem köteles.
- (2) Ha az adós nem veszi igénybe a kölcsönt, köteles megtéríteni a hitelezőnek a szerződés megkötésével kapcsolatban felmerült költségeit.
- „negatív interesse”

6:386. § [A kölcsön rendelkezésre tartása]

- (1) Ha a szerződés szerint a kölcsönösszeg megfizetésére a szerződéskötést követő meghatározott időn belül vagy meghatározott feltételek teljesítése esetén kerül sor, a hitelező köteles a kölcsön összegét a szerződésben meghatározott idő elteltéig vagy feltétel bekövetkeztéig az adós rendelkezésére tartani.
- (2) Az adós köteles a hitelezőnek a rendelkezésre tartott kölcsönösszeg után, a kölcsönösszeg rendelkezésre tartásának időtartamára díjat fizetni.

- 6:387. § [A kölcsönszerződés felmondása]
- (1) A hitelező felmondhatja a kölcsönszerződést, ha
  - a) az adós körülményeiben lényeges kedvezőtlen változás állt be, és az adós felszólítás ellenére nem ad megfelelő biztosítékot;
  - b) a kölcsönnek a szerződésben meghatározott célra való fordítása lehetetlen, vagy az adós a kölcsönösszeget nem erre a célra használja fel;
  - c) az adós a hitelezőt megtévesztette, és ez a szerződés megkötését vagy annak tartalmát befolyásolta;
  - d) az adós a fizetőképességére vonatkozó, valamint a kölcsön fedezetével, biztosítékával vagy céljának megvalósulásával kapcsolatos vizsgálatot akadályozza;
  - e) az adós fedezet elvonására irányuló magatartása veszélyezteti a kölcsön visszafizetésének lehetőségét;
  - f) a kölcsönre nyújtott biztosíték értéke vagy érvényesíthetősége jelentősen csökkent, és azt az adós a hitelező felszólítására nem egészíti ki; vagy
  - g) az adós a kölcsönszerződés alapján fennálló fizetési kötelezettsége teljesítésével késedelembe esik, és mulasztását felszólításra sem pótolja.
- (2) A hitelező jogosult a kölcsönszerződést az adós megfelelő biztosíték adására történő felszólítása nélkül felmondani, ha nyilvánvaló, hogy az adós megfelelő biztosíték nyújtására nem képes.

- 6:388. § [Szívességi kölcsön]

- Az adós nem köteles kamat és egyéb díj fizetésére, ha ezt a felek kifejezetten kikötötték, vagy ha a szerződés céljából vagy az eset körülményeiből ez következik. Ebben az esetben a kölcsönszerződés szabályait azzal az eltéréssel kell alkalmazni, hogy

- a) a hitelező a saját körülményeiben bekövetkezett lényeges változás miatt is megtagadhatja a kölcsönösszeg kifizetését és visszakövetelheti a már kifizetett kölcsönösszeget;

- b) az adós nem köteles a kölcsönösszeg rendelkezésre tartásáért díjat fizetni.

A betétszerződés

- 6:390. § [Betétszerződés]
- (1) Betétszerződés alapján a betétes jogosult a *bank számára* meghatározott pénzüsszeget fizetni, a bank köteles a betétes által feljánlott pénzüsszeget elfogadni, ugyanakkora pénzüsszeget későbbi időpontban visszafizetni, valamint kamatot fizetni.
- (2) Határozott időre szóló betét esetén a bank a betét összegét lejáratkor vagy a betétes rendelkezése szerint köteles visszafizetni.
- (3) A betétes a betét összegének visszafizetését a szerződésben meghatározott idő lejárta előtt is jogosult kérni. A betétes felszólítása hiányában a bank a szerződésben meghatározott idő lejárta előtt nem jogosult a betét összegének visszafizetésére.
- (4) A lejáratkor fel nem vett betétösszeg átalakul határozatlan idejű betétté.
- (5) Határozatlan időtartamú betét esetén a bank a betét összegét a betétes rendelkezése szerint, késedelem nélkül köteles visszafizetni.